

1. A kommunikáció

A nyelv tudatos és kölcsönös felhasználása az emberi érintkezésben;

Más megfogalmazásban: (A szó eredete a latin *communicatio* főnévből → „közzététel, teljesítés, megadás, illetve a gondolat közlése a hallgatóval” → **A kommunikáció tehát tájékoztatást, információk cseréjét, közlését jelenti valamilyen erre szolgáló eszköz, jelrendszer segítségével;** (létrejöhethet más élőlények: állatok, növények; gépek: számítógépes rendszerek között is);

2. A hétköznapi közlésfolyamat, a kommunikáció (Roman Jakobson-féle) „hattényezős” modellje

VALÓSÁG (a szót nem definiáljuk, csak a terjedelmét)				
ADÓ (kódoló)	nyelv (KÓD)	ÜZENET	CSATORNA közvetítő közeg (pl. hanghullámok)	VEVŐ (dekódoló)
SZITUÁCIÓ (beszédhelyzet)				

Kibontva, értelmezve a fenti ábrát:

- A **feladó** az, aki a jelek segítségével **üzenetet** küld a címzettnek.
- A **címzett** az üzenetet felfogja, értelmezi, és ha módja van rá, akkor válaszol.
- Az üzenetet kifejező, összefüggő jelet **kódnak** nevezzük. Vannak nyelvi és nem nyelvi kódok. A kommunikáció csak akkor lehet sikeres, ha a résztvevők közös kódot használnak, közös „nyelvet” beszélnek. Az emberi kommunikáció mindig nyelvi (verbális) és nem nyelvi (nem verbális) jelek segítségével történik.
- A megfogalmazott üzenet **csatornán** keresztül jut el a feladótól a címzettig. A csatorna lehet hallható, látható, érezhető.
- A **beszédhelyzet** is fontos: a kommunikációnak mindig ott és akkor, az adott helyzetben van jelentése. Azaz: az üzenet jelentése, értelmezése nagy mértékben függ a beszédhelyzettől, a szituációtól is.
- A hatékony kommunikáció feltétele a **közös valóság és előismeret**. A kommunikációs partnereknek megfelelő ismereteik, megfelelő tudásuk legyen arról, amiről beszélgetnek. A **közös előzmények** ismerete is nagyban megkönnyíti a felek közti kommunikációt, hiánya pedig akadályozhatja ezt.
- (Azokat a tényezőket, amelyek a kommunikációs folyamatot, az üzenet értelmezését megzavarhatják vagy az üzenetet torzítják, **zajnak** (kommunikációs zavarnak) nevezzük.

3. A kommunikáció, az üzenet funkciói:

A) Három fő funkció (Arisztotelész szerint):

a) felhívó	felszólító mondat
b) tájékoztató / tájékozódó	kijelentő / kérdő mondat
c) kifejező	felkiáltó mondat

+ Az óhajtó mondat:
többféle funkciót is betölthet!

Mindenütt érvényes jelenség a **funkciók eltolódása, keveredése, azaz sosem jelennek meg „vegytisztán”**: pl. a kijelentő mondat a legdurvább felhívás (pl.:Üi! Fekszik)

B) Kiegészítő v. mellékfunkciók társulnak az alapfunkciókhoz (a modern nyelvészet szerint)

d) kapcsolatfenntartó

e) esztétikai

f) értelmező

C) A fenti funkciók rövid értelmezése:

- A *felszólításokat, felhívásokat tartalmazó üzenetekben* elsősorban a **felhívó** szerep érvényesül.
- A feladó valamit közölni akar, *valamiről tájékoztatni akarja a címzettet*. Ilyenkor a kommunikáció **tájékoztató** szerepe az elsődleges. A feladó főleg kijelentő mondatokban ír vagy beszél.
- A **kifejező** szerep elsődleges akkor, amikor *a feladó érzelmeit, hangulatát, érzéseit akarja közölni*, ezeket gyakran felkiáltó vagy óhajtó mondatokkal fejezi ki.
- Minden kommunikációt valamilyen formában megnyitunk, ilyenkor a kommunikáció *kapcsolatteremtő/kapcsolatkezdeményező* szerepe fontos. A beszélgetés során többször élünk a kommunikáció *kapcsolatfenntartó* szerepével (pl. megkérdezzük a partnert, hogy érti-e amit mondunk). Minden beszélgetést illik lezárni, tehát fontos a kommunikáció *kapcsolatzáró* szerepe is. E három *(dőlttel szedett)* kommunikációs funkciót együttesen szokás **kapcsolatfenntartó szerepként** is megnevezni.
- Gyakran *az üzenetnek* a közlés mellett *a gyönyörködtetés is a célja*. Ezt a kommunikáció **esztétikai szerepének** nevezzük. Ez legerősebben az irodalmi szövegekben érvényesül.
- A kommunikáció **értelmező** funkciójának nevezzük (metanyelvi funkció) azt, amikor *magáról a nyelvről a nyelv segítségével beszélünk*.